

Gendernyelvészet	Kedd 14:00-16:00	Északi Tömb 6.53
-------------------------	-------------------------	-------------------------

Oktató: Schleicher Nóra

nschleicher@metropolitan.hu

A tárgy célja:

A tárgy célja, hogy bevezesse a hallgatókat a gendernyelvészet kutatási területébe, megismertesse őket a diszciplínát jellemző főbb paradigmákkal és kutatási eredményekkel. Elsősorban a nyelvhasználat és a társadalmi nem konstrukciója közti viszonyt fogjuk vizsgálni tisztán férfi, tisztán női és vegyes csoportok különböző nyelvhasználati színtereken, a privát és a nyilvános szférában zajló kommunikációs gyakorlatait vizsgálva.

Tematika

1. Bevezetés. A társadalmi nem és nyelvhasználat kutatásának paradigmái
2. A társadalmi nem és nyelvhasználat kutatásának néhány módszere
3. A beszéd és a hallgatás joga. A beszéd mennyiségének megoszlása a családban
4. A beszéd és a hallgatás joga. A nyilvános beszéd
5. Egynemű csoportok beszélgetési gyakorlatai. A pletyka
6. Vegyes csoportok beszélgetési gyakorlatai. A félbeszakítás
7. Udvariasság és udvariatlanság
8. Munkahelyi kommunikáció
9. Online kommunikáció
10. Kitekintés: a szexualitás kommunikatív konstrukciója
11. Kitekintés: A politikai korrektség kérdéskörének nyelvhasználati vonatkozásai
12. Összefoglalás. A féléves munka értékelése

Részletes tematika

- **Első hét: Bevezetés**
Bevezetés a társadalmi nem és nyelvhasználat kutatási területébe. Történeti áttekintés.
A főbb kutatási paradigmák: deficit, dominancia, differencia és dinamikus modellek

Ajánlott irodalom:

Bucholtz, M. : A szociolingvisztikában vizsgált biológiai nemek közti különbségektől a genderváltozatokig in: Kegyesné Szekeres E. és Juhász V. (szerk.) *Társadalmi nem és nyelvhasználat 1.*

Schleicher, N. Paradigmaváltások: A társadalmi nem és nyelvhasználat kutatásának rövid története. in: Kegyesné Szekeres Erika és Simigné Fenyő Sarolta (szerk.) *Sokszínű nyelvészet. Alkalmazott nyelvészeti gender-kutatás*

- **Második hét: Kutatási módszerek**

Milyen típusú kérdésekre keresnek választ a terület kutatói és hogyan próbálják megválaszolni azokat. Bevezetés a társadalmi nem és nyelvhasználat kutatásának néhány módszerébe. Nyelvészeti etnográfia, interakciós szociolingvisztika, konverzáció-elemzés (CA), kritikai diskurzuselemzés (CDA)

Ajánlott irodalom:

Cameron, D.: *Working with Spoken Discourse*

- **Harmadik hét: A beszéd és a hallgatás joga 1.**

Nyelvhasználat a családban. A beszéd mennyiségének megoszlása. Kérdezés. Témafelvetés és témaelfogadás.

Ajánlott irodalom:

Victoria Leto DeFrancisco: The Sounds of Silence: How Men Silence Women in Marital Relations. in: *Reader.*

Leinfellner E. / Cserfes nő, szótlan férfi és egyéb nyelvi sztereotípiák in: Kegyesné Szekeres E. és Juhász V. (szerk.) *Társadalmi nem és nyelvhasználat 1.*

- **Negyedik hét: A beszéd és a hallgatás joga 2.**

A gender szerepe a nyilvános kommunikációban. Egyszemélyes és többszemélyes porondok.

Ajánlott irodalom:

Sylvia Shaw: Governed by the rules? The female voice in parliamentary debates. in: *Reader*

Susan Gal: Beszéd és hallgatás között in: *Replika*

Deborah Cameron: Elmélet a nők nyilvános beszédhelyzetben való megszólalásáról in: Kegyesné Szekeres E. és Juhász V. (szerk.) *Társadalmi nem és nyelvhasználat 1.*

- **Ötödik hét: Egynemű csoportok beszélgetési gyakorlatai. A pletyka**

A nőiesség és férfiasság konstruálása tisztán női és tisztán férfi csoportok beszélgetési gyakorlataiban. A pletyka funkciói

+ Mary Talbot
sztereotípiákról

Ajánlott irodalom:

Jane Pilkington: 'Don't try and make out that I'm nice!' The Different Strategies Women and Men Use when Gossiping in: *Reader*

○ **Hatodik hét: Vegyes csoportok beszélgetési gyakorlatai. A félbeszakítás**

Vegyes csoportok beszélgetési gyakorlatai. Harc a porondért? Félbeszakítás vagy együtt elhangzó beszéd?

Ajánlott irodalom:

Deborah Tannen: Asymmetries: Women and Men Talking at Cross-purposes in: *Reader*

James, Deborah and Janice Drakich: Women, Men and Interruptions :A Critical Review in: Tannen, D. (ed.) *Gender and Conversational Interaction*

○ **Hetedik hét: Udvariasság és udvartatlanság** A társadalmi nem szerepe az udvariasság és udvartatlanság kommunikációs gyakorlataiban

Ajánlott irodalom:

Janet Holmes: Complimenting – A Positive Politeness Strategy in: *Reader 1998*

Sara Mills: Az udvariasság, az udvartatlanság és a genderidentitás újraértelmezése in: Kegyesné Szekeres E. és Juhász V. (szerk.) *Társadalmi nem és nyelvhasználat 1.*

○ **Nyolcadik hét: Munkahelyi kommunikáció** Gender konstrukciók a munkahelyi kommunikációban. Nemileg értelmezett munkahelyek.

Ajánlott irodalom:

Schleicher Nóra: 'Éva egy kommunikációs katasztrófa'. Identitás és kommunikáció a munkahelyen. in: Bagdy Emőke, Grezsa Ferenc, Komlósi Piroska, Sepsi Enikő, dr. Spannraft Marcelina (szerk.) *Ki látott engem? Buda Béla 75*

Meredith Marra-Bernadette Vine-Janet Holmes: Hősök, apák és haverok: férfi vezetői stílusok a munkahelyen in: : Kegyesné Szekeres E. és Juhász V. (szerk.) *Társadalmi nem és nyelvhasználat 3.*

○ **Kilencedik hét Online kommunikáció**

A társadalmi nem szerepe az online kommunikációban. Multimodális gender konstrukciók a közösségi médiában

Ajánlott irodalom:

Susan C. Herring: Gender és hatalom az online kommunikációban in: Kegyesné Szekeres E. és Juhász V. (szerk.) *Társadalmi nem és nyelvhasználat 2.*

o **Tizedik hét: Kitekintés: a szexualitás kommunikatív konstrukciója**

Ajánlott irodalom:

Deborah Cameron: Performing gender identity: Young Men's Talk and the Construction of Heterosexual Masculinity in: *Reader*.

Kira Hall: Lip service on the fantasy line in: Kira Hall and Mary Bucholtz (eds.) *Gender Articulated*

o **Tizenegyedik hét: Kitekintés: A politikai korrektség kérdéskörének nyelvhasználati vonatkozásai**

Ajánlott irodalom:

Schleicher, N. Politikai korrektség. Érvek pro és kontra. *Jel-Kép*. 2001/2.

o **Tizenkettedik hét: Összefoglalás.**

Összefoglalás. Konklúzió. Nyelvi ideológiák és a társadalmi nem. A féléves munka értékelése

Ajánlott irodalom:

Deborah Cameron: Gender and language ideologies in: *Reader*

A tárgy teljesítésének feltételei:

- o Rendszeres óralátogatás, aktív részvétel (maximum három alkalommal lehet hiányozni) (20%)
- o Egy, az ajánlott olvasmányok közül választott tanulmány feldolgozása, bemutatása (30%) *interaktívan, példákkel, ~30 perc*
- o Ajánlott témák közül választva önálló gendernyelvészeti kutatás. Kutatási beszámoló (1500-2500 szó). Beadási határidő: 2018. június 5. (50%) *konkrét nyelvi nyagot*

Kötelező irodalom:

Huszár Ágnes (2009) *Bevezetés a gendernyelvészetbe* Tinta Könyvkiadó

Coates, Jennifer and Pia Pichler (eds.) (2011) *Language and Gender: A Reader*. 2nd edition Cambridge: Wiley-Blackwell (kijelölt fejezetek)

Kiemelt ajánlott irodalom:

Juhász Valéria—Kegyesné Szekeres Erika (szerk.) (2011, 2013, 2015) *Társadalmi nem és nyelvhasználat 1.-2.-3. Válogatott szemelvények az angol és német szakirodalomból* Szegedi Egyetemi Kiadó

Reményi Andrea Ágnes (szerk.) *Nyelv és Gender* (2001) *Replika* 45-46. sz. pp. 153-237.

+ *Replika 2001? gender and language szöveg egyik szövegben*

Egyéb ajánlott irodalom:

Bodó Csanád (2012) „A dzsender-paradoxon és magyar szociolingvisztikai recepciója.” *TNTeF* 2:2, 93–112.

Dér Csilla Ilona (2009) „Ki a/mi a *feminista*? – sztereotípiák az internetes vitafórumok résztvevőinek körében.” In Baráth Erzsébet & Sándor Klára (szerk.) *A nő és a női(es)ség sztereotípiái* (Nyelv, ideológia, média 2.). Szeged: SZTE Könyvtartudományi Tanszék, 175–196.

Cameron, Deborah (2001) *Working with Spoken Discourse* Oxford University Press

Cameron, Deborah and Don Kulick (2003) *Language and Sexuality* Cambridge University Press

Cseresyáni László (2004) Férfi nyelv, női nyelv (1+1=1). In: Uő: *Nyelvek és stratégiák (avagy a nyelv antropológiája)*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 78-88.

Eckert, Penelope and Sally McConnell-Ginet (2013) *Language and Gender* Cambridge University Press

Hall Kira and Mary Bucholtz (eds.) (1995) *Gender Articulated. Language and the Socially Constructed Self* London: Blackwell

Holmes, Janet & Miriam Meyerhoff (eds) (2003) *The Handbook of Language and Gender*. Malden – Oxford – Melbourne – Berlin: Blackwell

Kegyessné Szekeres Erika és Simigné Fenyő Sarolta (szerk.) (2006) *Sokszíni Nyelvészet. Alkalmazott nyelvészeti gender-kutatás* Miskolci Egyetem

Schleicher Nóra: 'Éva egy kommunikációs katasztrófa'. Identitás és kommunikáció a munkahelyen. (2014) in: Bagdy Emőke, Grezsa Ferenc, Komlósi Piroska, Sepsi Enikő, dr. Spannraft Marcelina (szerk.) *Ki látott engem? Buda Béla 75 Bp: L'Harmattan* pp. 201-226.

Schleicher Nóra Paradigmaváltások: A társadalmi nem és nyelvhasználat kutatásának rövid története in: Kegyessné Szekeres Erika és Simigné Fenyő Sarolta (szerk.) *Sokszíni nyelvészet. Alkalmazott nyelvészeti gender-kutatás*, Miskolc, 2006. 39-50.

Schleicher Nóra Beszélgetési stílusok, avagy miért értjük félre egymást? Deborah Tannen: *Miért értjük félre egymást*, Budapest: Tinta Könyvkiadó, 2001 *Jel-Kép*. 2002/1. 89-94. o.

Schleicher Nóra: Politikai korrektség. Érvek pro és kontra. *Jel-Kép*. 2001/2. 25-32.

Tannen, Deborah (ed.) (1993) *Gender and Conversational Interaction* Oxford University Press